№ 260 ՈՒՐԲԱԹ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 26 **1904** ՈՒՐԲԱԹ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 26 № 260

ԵՐԵՍՈՒՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարւանը 6 ռուբ. Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, редакція «Мшакъ». Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak». Տելեֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ. Տելեֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄՇԱԿ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԼՐԱԳՐԻ

(33-ՐԴ ՏԱՐԻ)

ԱՌԱՋԻԿԱՅ **1905** ԹՒԱԿԱՆԻՆ

«ՄՇԱԿԸ» ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԻ ՆՈՅՆ ՊՐՈԳՐԱՄՈՎ ԵՒ ՆՈՅՆ ՈՒՂՂՈՒԹԵԱՄԲ

ամեն օր, բացի տօներին յաջորդող օրերից:

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆԸ. «Մշակի» տարեկան գինը 10 րուբլի է, տասն և մէկ ամսվանը նոյնպէս 10 ր., տասն ամսվանը՝ 9 ր., ութ ամսվանը՝ 8 ր., եօթ և վեց ամսվանը՝ 6 ր., հինգ ամսվանը՝ 5 ր., չորս ամսվանը՝ 4 ր., երեք ամսվանը՝ 3 ր., երկու ամսվանը՝ 2 ր. և մի ամսվանը՝ 1 րուբլի:

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Ամերիկայի բաժանորդները պէտք է վճարեն տարեկան 6 դոլլար. Եւրօպայի բաժանորդները՝ 30 ֆրանկ. Պարսկաստանի բաժանորդները՝ 10 րուբլի:

«Մշակին» գրվել կարելի է ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ. (Բազարնայա և Բարօնսկայա փողոցների անկիւն):

Կայսրութեան ուրիշ քաղաքներից «ՄՇԱԿԻՆ» գրվելու համար և առհասարակ նամակներ և ծրարներ ուղարկելիս, պէտք է դիմել հետևեալ հասցէով. ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ», իսկ արտասահմանից՝ TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK».

Յայտարարութիւնները ընդունվում են բոլոր լեզուներով:

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Բանւորների համար հիւանդանոց.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մամուլ. Հայոց ներկայացումը. Վրաց Թատրոն. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Պատերազմի շուրջը.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Նոր-Նախիջևանի կեանքից:

ԲԱՆՒՈՐՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Թիֆլիսի նահանգապետի նախագահութեամբ տեղի ունեցան երկու նիստեր, որոնց քննութեան առարկան էր բանւորների համար հիւանդանոց բանալու խնդիրը:

Գործարաններում աշխատող բանւորները շատ անգամ կարիք են զգում հիւանդանոցների թէ մշտական բժշկական օգնութիւն ստանալու համար թեթև հիւանդութիւնների ժամանակ և թէ ապաքինութիւն գտնելու այն դէպքերում, երբ նրանք ստանում են լուրջ վէրքեր և հիւանդութիւններ և կարօտ են երկարատև և մասնագիտական հոգացողութեան:

Մի քանի բարեկարգ գործարաններ նոյն իսկ մեր երկրում ուշադրութիւն էին դարձրել այդ հանգամանքի վրա և իրանց կամքով ու նախաձեռնութեամբ հիմնել էին հիւանդանոցներ: Սակայն դրանք բացառութիւններ էին: Գործարանատէրերի մեծագոյն մասը ամենևին տրամադրութիւն չէր ցոյց տալիս հոգալու աշխատողների առողջապահական վիճակի և բժշկական օգնութեան մասին: Երբ աշխատողները վնասվում էին գործարաններում և հիւանդանում էին, նրանք ստիպված էին լինում դիմել իրանց մասնաւոր միջոցներին և յաճախ մնում էին բոլորովին անօգնական դրութեան մէջ:

Գործարանական վերահսկողութեան պետական շրջանները այժմ իրանք որոշ միջամտութիւն են անում այդ գործի մէջ և պահանջ են դնում, որ բանւորների համար շինված լինեն հիւանդանոցներ և և ապահովված լինի նրանց առողջապահական դրութիւնը:

Թիֆլիսում այդ խնդրի իրագործութեան ժամանակ մի այսպիսի հարց ծագեց, թէ արդեօք աւելի նպատակայարմար չի լինի, եթէ փոխանակ բազմաթիւ մասնաւոր հիւանդանոցների շինվի մէկը, աւելի մեծը, ընդարձակը, որ կարողանար ծառայել բոլոր գործարանների բանւորների պէտքերին: Նկատողութեան առնելով այն հանգամանքը, որ ընդհանուր ընդարձակ հիւանդանոցը կարող է, աւելի մեծ յարմարութիւններ ունենալ, հրաւիրել աւելի լաւ բժիշկներ և առհասարակ դիւրացնել բժշկական հսկողութիւնը, գործարանատէրերի և վարչական ու բժշկական շրջանի անձանց ժողովները եկան այն եզրակացութեան, որ գերադասելի պէտք է համարել ընդհանուր բուժարանի և հիւանդանոցի կառուցումը:

Անկասկած, կարգին հիւանդանոց շինելը ժամանակակից ամենակարևոր կատարելագործութիւններով աւելի ծախք կը պահանջէ, քան հասարակ հիւանդանոցը. սակայն մենք կարծում ենք, որ մեր գործարանատէրերը պէտք է նախադասեն առաջին տեսակի հիւանդանոցը, որովհետև այն, ինչ որ չի անվի այսօր, նա իբր անհրաժեշտութիւն կը ճանաչվի վաղը և նորից կարիք կը զգացվի անելու այն ծախքերը, որոնցից մարդիկ այժմ խուսափում են: Բժշկութեան գործի մէջ պէտք չէ շատ խնայող լինել, որովհետև բժշկութեան աջողութիւնը յաճախ կախված է լինում այն դիւրութիւններից, որ տալիս է բուժարանը իր բոլոր յարմարութիւններով:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՄՈՒԼ

Երկար դարերի փորձով մարդկութիւնը հասել է այն յաւիտեան անհերքելի ճշմարտութեան, որ լոյսը հասարակական ցաւերի ամենալաւ բժիշկն է: Իսկ լոյս մեր գործերը կարող են ստանալ միայն այն ժամանակ, երբ նրանք դրվում են հրապարակի վրա, երբ նըրանց չեն քօղարկում, ստուերի մէջ թողնում, մթութեան և անյայտութեան չեն մատնում: Սակայն մարդկանց մէջ կայ մի շատ վատ հիւանդութիւն, որ չէզոքացնում, համարեա բոլորովին անկարող է դարձնում լոյսի անագին բուժական ոյժը: Այդ հիւանդութիւնը լուսավախութիւնն է: Վախում են լոյսից, վախում են ճշմարտութիւնը մերկ ու պարզ տեսնելուց: Ինչու Խաւարասիրութեան հոգեբանութիւնը թելադրում է այսպէս. լաւ է շատ քիչ բան տեսնել, տեսնել իրողութիւնը կիսատ-պռատ, ծածկված, վարագուրված, որպէս զի հասարակութիւնը չը յուզվի, որպէս զի մարդիկ անգիտութեամբ զինված՝ ապրեն իրանց համար հանդարտ ու խաղաղ: Լուսավախութիւնը այդպէս է դատում: Եւ նա ունի հարիւր ու մի պատճառաբանութիւններ: Մամուլը, որի անմիջական պարտաւորութիւնն է լոյս սփռել հասարակական գործերի վրա, կարող է ծուռ, չը ճշդված տեղեկութիւններ հաղորդել և այդպիսով վախեցնել հասարակութիւնը: Եւ ահա լուսավախութեան հերոսները ամեն միջոց, ամեն արգելք ձեռք են առնում, որպէս զի ամեն ինչ ցոյց տրվի հանդարտ ու խաղաղ դրութեան մէջ, որպէս զի ոչ ոք մազի չափ չը վրդովվի, ոչ ոքի աչքը չը ծակէ ճշմարտութիւնը: Լուսավախութիւնը բորբոսնած ճահիճների դրութիւնն է պաշտում: Նա հասարակութեան թշնամին է, նա արժանի չէ, որ հասարակական որ և է գործի վրա ազդելու դիրք ու իրաւունք ունենայ: Խօսեբան, որ, ըստ երևոյթին, չէ ուզում հանաք անել նոյն իսկ ներկայ ցուրտ ձմեռվայ մէջ, պահանջում է հասարակական մեծ գիտակցութիւն՝ իր դէմ կռւելու համար: Հարկաւոր է մեծ լոյս՝ նրա տարածման պայմանները հրապարակի վրա տեսնելու և ճանաչելու համար: Բայց լուսավախութիւնը այդ տարրական պահանջն էլ անտես է անում: Այստեղ էլ, ուր հարցը հասարակաց փրկութեան է վերաբերվում, վախկոտութիւնը դուրս է գալիս ամեն ինչ սպանող իր սառն շունչով: «Новости» լրագիրն ասում է այս առիթով.

Երբ առաջ է արշաւում հանրային վտանգը, պէտք է խօսել նրա մասին: Չէ կարելի նստել, ձեռքերը ծալել վերահաս վտանգի ժամանակ: Պէտք է պարզել վտանգի չափերը և աշխատել բոլոր միջոցներով նրան հեռացնել: Ի՞նչ օգուտ կարող է բերել լըռութիւնը: Հասարակութիւնը չի յուզվի այնպիսի տեղեկութիւններով, որոնք գուցէ և վաղաժամ են կամ չափազանցրած: Բայց ի՞նչ վնաս կայ, եթէ հասարակութիւնը կը յուզվի: Միթէ աւելի լաւ է հասարակութեան անտարբեր վերաբերմունքը, «լռութիւնն ու հանդարտութիւնը»:

Լռութիւն և հանդարտութիւն բաւական շատ են եղել: Հասարակութիւնը պիտի լինի կենդանի, գիտցող, զգացող, յուզվող: Հասարակութեան անհանգիստ, յուզված դրութիւնը աւելի օգտակար է երկրի համար, քան ցուրտ ու անտարբեր լռութիւնը: Ամենայուզիչ տեղեկութիւնների տարածումը չէ կարող հակառակ լինել հասարակական շահին: Հասարակական ուշադրութիւնը դէպի հասարակական կեանքի այս կամ այն երևոյթը գրաւելը—միշտ օգտակար գործ է: Այն տեղեկութիւնը, որ հաղորդված է առանց խնամքով ճշդելու, կարող է ճիշդ չը լինել, բայց դրանից ի՞նչ վնաս: Նրան կը ստուգեն, և կարելի կը լինի ժամանակին միջոցներ ձեռք առնել այն պակասութիւնների դէմ, որոնցից ծագել է այդ տեղեկութիւնը: Աւելի լաւ է անհիմն յուզմունքը, քան անտարբերութիւնն ու լռութիւնը մի այնպիսի ժամանակ, երբ պէտք է խօսել վրա հասնող վտանգի մասին:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆՈՐ-ՆԱԽԻՋԵՒԱՆԻ ԿԵԱՆՔԻՑ

(Մանրունք)

Հասարակական կեանք—կուլտուրական իմաստով—չը կայ մեր մէջ. մեր կեանքը կազմված է միայն մանրունքներից: Կամայ-ակամայ ստիպված են մանրունքներով զբաղվել: Ուստի և մեր կեանքից հաղորդած տեղեկութիւնները կը լինեն միայն լուրեր:

—Մենք ունենք եկեղեցական հոգաբարձութիւն. այդ հոգաբարձութիւնն ունի մի Անկելանոց, իսկ այդ անկելանոցն էլ այժմ ունեցաւ մի Որբանոց, ուր առ այժմ պատսպարված են 25—56 երկսեռ որբեր, որոնք յանձնված են տեղիս Հոփսիմեան երկդասեան դպրոցն աւարտած մի օրիորդի հսկողութեան, որը նրանց հետ պարապում է. դպրոց յաճախողներին օգնում է դասերը պատրաստելու, իսկ անգրագէտներին սովորեցնում է գրել, կարդալ, աղօթել, երգել: Գործը նոր է և շատ բան պահանջել կարելի չէ: Անկելանոցի և Որբանոցի կարգադրիչներն են Պօղոս քահ. Բեդէլեանց և Ա. Սալթիքեանց:

—Դպրանոցը այս տարի ներկայացրեց «փոթորիկը մի բաժակ ջրի մէջ»: Տեսչի օգնական ընտրվեց Ե. Շահազիզեան մի ձայնի առաւելութեամբ և... թէպէտ երդումն-պատառ էր լինում, թէ երբէք չի համաձայնի մի այդպիսի պաշտօն ստանձնել, բայց և այնպէս ընդունեց: Այժմ արդէն հասկանալի եղաւ, թէ ինչու այնքան հակառակ էր Հ. Ս. Ջէօրէքչեանի միաձայն ընտրութեան՝ մանկավարժական ժողովները, իսկ Ա. Սալթիքեան, իբր խնամին, հոգաբարձական ժողովում:

—Այս տարի ունեցանք նոր ուսուցիչներ, որոնք, ըստ կանոնադրութեան, պէտք է նախապէս ընտրվէին Մանկավարժական ժողովից: Սակայն բացի մէկից՝ միւսները թէպէտ ընտրված չեն, նոյն իսկ մերժված են, բայց և այնպէս մեր հոգաբարձական ժողովը հնարաւոր է համարել նրանց հաստատել: Տեղի ունեցան շատ բուռն վէճեր և անտեղութիւններ «մանկավարժների» աշխարհում: Մեր մանկավարժներից մէկն էլ անցեալ օրերը նոյն իսկ հրաժարական էր տուել. բայց 2 օրից յետոյ փոշմանած՝ նորից իր տեղը նստեց:

—Անցեալներում կատարվեց պ. Ք. Փօպովի կառուցած մանկական հիւանդանոցի բացման հանդէսը, որին ներկայ էին պաշտօնական և մասնաւոր անձինք: Առհասարակ Փօպով ընտանիքը մեր քաղաքում յայտնի իր բարեբարութիւններով: Յոյս կայ, որ երեք եղբարք Փօպօֆները միացած մի խոշոր գործ անեն նաև հայ ժողովրդի համար հայութեան կենտրոններից մէկում:

—Հաճութեամբ կարդացինք պ. Գր. Ջալխուշի յօդուածը՝ Ի. Ալաճալեանցի մասին: Արդարև, այդ մարդը իր կեանքի մէջ միշտ պաշտօններ է ստանձնել, բայց երբէք ոչ մի գործ չէ կատարել և, ընդհակառակը, իր թուլութեամբ շատ բան խանգարել է միայն՝ զէնք լինելով ուրիշներին: Անցեալ տարի էլ նա, ոմանց ցանկութեամբ և նրանց դիտաւորութիւններին ծառայելով միայն, դպրանոցի հոգաբարձու էր ընտրվել... ոչինչ չանելու և ուրիշներին խանգարելու համար միայն: Հանգուցեալը լաւ հայ սիրտ ունէր և մեն մենակ էր և բաւական էլ կարողութեան տէր, սակայն ոչ մի բարեգործական նպատակով կտակ արած չէ: Անցեալները վախճանվեց տ. Բ. Խնձրեան, որ կտակել է իր անուան սան պահել դպրանոցում մի հատ և Հռիփսիմեան դպրոցում երեք հատ: Համեմատեցէք:

—Թեմական դպրանոցի եռանդուն և գործունեայ զանձապահ Գր. Խնձրեանը հրաժարվեց իր պաշտօնից: Այստեղ այդ պաշտօնը դժուար գործ է և նրան արժանաւոր յաջորդ չը կայ: Տնտեսական բոլոր գործերը նորից ընկել են տեսչի ձեռքը, որից հազիւ հազ առնված էին մի անգամ: Ցանկալի էր, որ տեսուչը տնտեսական գործերից բոլորովին հեռու լինէր—այդ են պահանջում դպրանոցի և իր շահերը:

—Եկեղեցական հոգաբարձութեան կէս գոյութիւն ունեցող Աղքատախնամը այս տարի ևս տուեց իր հայկական երևոյթը, որ սովորականից աւելի աջող և եռանդով անցաւ: Մանրամասնութիւնները աւելորդ եմ համարում հաղորդել:

—Մտադրութիւն կայ հրատարակելու մի շարք էժանագին ժողովրդական գրքեր թէ թարգմանական և թէ ինքնուրոյն: Գործի հոգին է պ. Մ. Բերբերեանց, «Донская Рѣчь» թերթի հրատարակիչը: Ռոստովում ամենամեծ աջողութեամբ հրատարակվում են «Донск. Рѣчь»-ի անունով էժանագին ռուսերէն գրքեր 1—1½—2 կ. արժողութեամբ, որ մեծ աջողութիւն և ընդունելութիւն են գտնում թէ ժողովրդի և թէ առաջաւոր մամուլի կողմից:

—Թոփտի գիւղում կռիւների պատճառներն անպակաս են լինելու: Այդտեղ երկու մեծ կուսակցութիւն կայ, որի մէջ մեծ դեր է խաղում տեղի տէր Միքայէլ քահանան—մի տը-

Իմանալ այն, ինչ տեղի է ունենում մեր հայրենիքում, միայն հետաքրքրվող մտքի մի պահանջ չէ. դա քաղաքացիական պարտաւորութիւն է ամեն մէկի համար, որ սիրում է հայրենիքը և նրան բարօրութիւն է ցանկանում։ Կարծեմ այս բոլորը բոլորովին տարրական մտքեր են։

Այո, տարրական, կասենք նոյն իսկ—հին, քաշքշուկ։ Հարցրէք ամեն մէկին, ո՞վ չէ այսպէս մտածում, ո՞վ իր կեանքում չէ լսել այդ չափազանց տարրական մտքերը։ Բայց և այդպէս, դրանց հարկաւոր է լինում կրկնել, անդադար կրկնել, ամեն մի դէպքում նորից և նորից յիշեցնել, ապացուցանել։ Ուրիշ ինչ կարելի է անել, երբ լուսավախութիւնը թափանցում է մինչև մարդկանց ոսկորները, երբ ծոյլ, անգործունեայ խելքին այնպէս է երեւում թէ հարիւր ու մի ցաւի ենթարկված մարդկութեան լռութիւն, անշարժութիւն է միայն հարկաւոր։ Թող գայ հասարակական դժբախտութիւնը։ Նա սարսափելի չէ, քանի որ մենք պատրաստ ենք մեռնելու, կոտորվելու։ Մահը, կոտորածը ոչինչ է, միայն թէ մենք չը բաժանվենք մեր սիրած ու փայփայած ճահճային անվրդով հանգստութիւնից...

ՀԱՅՈՑ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄԸ

—

Հայոց դրամատիկական ընկերութիւնը, չորեքշաբթի, նոյեմբերի 24-ին, Թիֆլիսի Արտիստական թատրոնում տուեց մի հաւաքական ներկայացում, բաղկացած երկու պիեսից, երկու մենախօսութիւնից և համերգից։

Ներկայացված պիեսներն էին «Օսկան Պետրովիչը դժոխքումը» և ««Համբոյր»։ Մենք չենք խօսի նրանց բովանդակութեան մասին, որովհետև առաջին պիեսը շատ վաղուց յայտնի է, իսկ երկրորդի մասին նորերս եղաւ յիշատակութիւն «Մշակի» մէջ, երբ այդ պիեսը դրվել էր Հաւլաբարի թատրոնի բեմի վրա։

«Օսկան Պետրովիչը դժոխքումը» պիեսի ներկայացման համար արտիստական ընկերութեան թատրոնը ունի շատ յարմարութիւններ, հարուստ դեկօրացիա, էլեքտրական բազմագոյն լուսաւորութիւն։ Օսկան Պետրովիչի դերը կատարում էր դերասան Տէր-Դաւթեան, որը խաղաց, ինչպէս և պէտք էր սպասել, շատ աջող։ Դերասաններ Յարութիւնեան և Մամրիկոնեան նոյնպէս լաւ էին իրանց դերերում։

«Համբոյր» պիեսը սովորական պիեսների նման չէ։ Նա շատ քիչ բէալական բովանդակութիւն ունի։ Նա այլաբանութիւն է, որ յաւակնութիւն ունի հոգեբանական ասուածքի տպաւորութիւն գործելու։ Այնուամենայնիւ, թէրև նորութիւն և թէրև իր տեսակի մի ստեղծագործութիւն, նա հետաքրքրական էր։ Արտաքին էֆֆէկտների կողմից պիեսը հարուստ է և պահանջում է ճոխ դեկօրացիա և բեմական որոշ յարմարութիւններ, որոնք գոյութիւն ունեն արտիստական թատրոնում։

«Համբոյրի» մէջ միայն երկու գործող անձեր կան և այդ երկու անձերն էին պ. և տիկ. Արմէնեանները։ Ընդհանրապէս խաղը հաճելի տպաւորութիւն թողեց։ Շարժումների ազատութիւնը, եւրօպական տեխնիկայի ներկայութիւնը, գեղեցիկ արտասանութիւնը և առհասարակ դերերի լաւ ուսումնասիրութիւնը հանգստացնող մի տպաւորութիւն էին գործում հանդիսականի վրա։ Թէ պարոն և թէ տիկին Արմէնեանը արտասանում էին նախադասութիւնները շատ բաւարար և պիեսի լեզուի ոչ խրթին, բայց մաքուր և յղկված լինելը նպաստում էր գեղեցիկ տպաւորութեան։

Նոյնը չենք կարող ասել այն մենախօսութեան մասին, որ կատարեց Արմէնեան, արտասանելով Դուրեանի «Տրտունջը»։ Նախ դերասանը շատ ցածր ձայնով էր արտասանում, ուստի բառերը չէին լսվում, երկրորդ՝ մեզ, կովկասցիներիս համար բոլորովին խորթ է ձգձգված և երգաձայն այն արտասանութիւնը, որին այնքան հաւան են ֆրանսիացիները և նրանց հետևելով պոլսեցիները։

Օրիորդ Ագամեան կատարեց մի մենախօսութիւն «Օտարութեան մէջ», որտեղ հանդէս է բերված Ռուսաստան ընկած մի որբ իտալացի աղջկայ կեանքից մի տեսարան։ Օրիորդի խաղի և արտասանութեան մէջ երեւում էին շնորհ, զգացմունք և գիտակցական վերաբերմունք։ Նա պահում էր իրան բնական, արտասանում էր բնորոշ և արտայայտիչ կերպով։ Մենք կարծում ենք, սակայն, որ նա պէտք է իտալուհի որբին ներկայացնէ ոչ չափազանց երեխայ, ինչպիսին էր օր. Ագամեանը մենախօսութեան սկզբում։ Անհամեմատ նա աւելի աջող կատարեց մենախօսութեան միջին և վերջին մասերը։

Վերջում Գ. Կարա-Մուրզայի ժողոված երգեցիկ խումբը երգեց վեց խմբական երգեր, որոնք թողին շատ լաւ տպաւորութիւն հասարակութեան վրա։ Այդ երգերը բոլորն էլ մշակված են դաշնամուրի համար, նրանց մի մասը մտել է Ք. Կարա-Մուրզայի աշխատութիւնների առաջին տետրակում, միւսը այս օրերս լոյս կը տեսնէ երկրորդ տետրակում։

Մի երկու նկատողութիւն։ Ցանկալի է, որ խաղամիջոցները լինեն աւելի կարճ, քան այդ երեկոյ էր։ Ցանկալի է, որ երեկոյթին տրվի մի որ և է մեծ և լուրջ պիես, իսկ յետոյ նրանից աւելացնվեն զաւեշտներ և մենախօսութիւններ, մանաւանդ, եթէ զաւեշտն էլ մի նորութիւն է։

Թատրոնը լի էր հանդիսականներով։

Սիրող

ՎՐԱՑ ԹԱՏՐՈՆ

—

Զորեքշաբթի, նոյեմբերի 24-ին, արքունական թատրոնում վրաց դերասանական խումբը, դերասան Վ. Աբաշիձէի բենեֆիսի համար, խաղաց առաջին անգամ վրաց բեմի վրա մեր տաղանդաւոր Գ. Սունդուկեանցի «Ամուսիններ» 5 գործողութեամբ կօմեդիան։

Այդ պիեսի բովանդակութեան հետ արդէն ծանօթ է հայ հասարակութիւնը և այդ պատճառով էլ մենք չենք զբաղեցնի ընթերցողների ուշադրութիւնը նրանով։

Դերասանների խաղը ընդհանուր առմամբ միջակ էր. շատերը նոյն իսկ չէին հասկացել պիեսի տիպերը և տուել էին խաղին մի տեսակ վօդեվիլի կերպարանք, այդ պատճառով էլ «Ամուսիններ» կօմեդիան աւելի թոյլ տպաւորութիւն թողեց հասարակութեան վրա։

Դերակատարներից ամենից աչքի ընկաւ իր վերին աստիճանի մտածված և գեղեցիկ խաղով հերոսուհու—Մարգարիտայի—դերի մէջ տիկ. Չխէիձէն, որը իր նուրբ խաղով հիացրեց հանդիսականներին. ինքը բենեֆիցիանտը Աբէլի դերի մէջ նոյնպէս գեղեցիկ էր. վատ չէր նոյնպէս Արտաշէսի դեր կատարող Սվիմոնիձէն, թէև նրա խաղին պակասում էր ոգևորութիւն։ Սամսոնեանի դերը կորաւ վրաց բեմի վրա. տիկ. Սամսոնեանը այնքան էլ բնորոշ չէր. մնացած դերակատարները ըստ չափու կարողութեան նպաստում էին խաղին։ Բայց, կրկնում ենք, կօմեդիան սպասած տպաւորութիւնը չը թողեց և հասարակութիւնը, որը բաւականաչափ հաւաքվել էր թատրոնում, չը նայած բարձրացրած գներին, հիասթափվեց. ծերունի հեղինակը ներկայ էր թատրոնում։

Կօմեդիայի վերջը խաղացին հանգուցեալ վրաց թատերագիր-մանկավարժ պ. Ումակաշվիլիի «Բենեֆիսից առաջ» տեսարանները, այո, տեսարաններ, անվերջ և անկապ, ձանձրալի տեսարաններ, որոնցից հասարակութիւնը բնաւ ոչինչ չը հասկացաւ և յօրանջելով ձանձրացած դուրս եկաւ թատրոնից գիշերվայ ժամի $1^1/_2$ ին։ Բենեֆիցիանտը ստացաւ ընծաներ։

Thalia

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Պետերբուրգում նոյեմբերի 19 ին վերջապէս կայացել է իրաւաբանական ընկերութեան այն նիստը, որի ժամանակ Արսէնիեվ, Գէսսէն և Սվեշնիկով պրօֆէսօրները պէտք է կարդային իրանց զեկուցումները հետևեալ հարցի մասին. «Մամուլի մասին գոյութիւն ունեցող օրէնքի մէջ մտցնել անհրաժեշտ փոփոխութիւնները։ Ինչպէս մեր ընթերցողներին յայտնի է, առաջին անգամ այդ զեկուցումները պէտք է լսէին իրաւաբանական ընկերութեան դահլիճում, բայց անագին թւով հասարակութիւն հաւաքված լինելու պատճառով՝ նիստը յետաձգվել էր և որոշվել կայացնել հետևեալ ժողովը մի մեծ դահլիճում։ Այդպէս էլ եղաւ։ Տենիշեվեան դպրոցի ահագին դահլիճն էր ընտրված ժողովատեղի։ Բայց այնպիսի ահագին բազմութիւն էր եկել, որ ամբողջ դահլիճը լցվել էր, բոլորը կանգնած, և ահագին ամբոխ էլ մնացել էր դեռ փողոցում։ Դահլիճի դռները փակեցին, որ այլ ևս մարդ ներս չը թողնեն։ Դրսի ամբոխի մէջ աղմկալի յուզում տեղի ունեցաւ։ Այդ յուզմունքը թափանցեց և ներսում եղած ահագին հասարակութեան մէջ։ Դեռ ժողովի սկզբում, երբ Արսէնիեվը կարդում էր իր զեկուցումը, դպրոցի տեսուչ Օստրօգօրսկին մըտաւ դահլիճ և նախագահ պրօֆէսօր Կուզմին-Կարավայեվին մի բան ասաց։ Յետոյ սկսվեց Սվեշնիկովի զեկուցումը։ Այդ ժամանակ վրա հասաւ Պետերբուրգի քաղաքապետ գեներալ ադիւտանտ Ֆուլլօնը, որ դպրոցի տեսչի հետ միասին սկսեց հանգստացնել դրսում աղմկող ամբոխին։ Նախագահը շատ անգամ խոստացաւ, որ այդ նոյն զեկուցումները նորից կըրկնելու են մի ուրիշ անգամ. բայց ոչինչ չը օգնեց—ժողովրդի աղմուկը սաստկանում էր։ Այն ժամանակ նախագահը ժողովը փակեց, հազիւ ժամանակ տալով Սվեշնիկովին իր զեկուցումը վերջացնելու։ Ամբոխը ցրվեց առանց աղմուկի և միջնադէպերի։ Դպրոցի շուրջը և մօտակայ բոլոր փողոցները բռնել էին ձիաւոր և հետևակ ոստիկաններ։

—

Մեզ խնդրում են յայտնել հետևեալը. «Կայսրուհի Մարիա Ալէքսանդրովնայի կոյրերին խնամող հոգաբարձութեան կովկասեան բաժնի վարչութիւնը յայտնում է Բաժնի պ. պ. անդամներին, որ կիրակի, նոյեմբերի 28 ին, ցերեկվայ ժամը 1-ին Թիֆլիսի առաջին իգական գիմնազիայի ակտի դահլիճում նշանակված է Հոգաբարձութեան Կովկասեան Բաժնի արտակարգ ընդհանուր ժողով»։

—

Եգիպտոսի Ալէքսանդրիա քաղաքից ստացանք միաժամանակ երկու նոր ամսագրերի յայտարարութիւն։ Դրանց անուններն են «Շիրակ» և «Սիսուան»։ Առաջինի խմբագիրներն են Միքայէլ Կիւրճեան և Վահան Թէքէեան, իսկ երկրորդինը Սմբատ Բիւրատ (կարճօրեայ «Փիւնիկ» ամսագրի խմբագիրը) և Երուանդ Սրմաքէշխանլեան։ Առաջինը խոստանում է ամսական 64 մեծադիր էջ լոյս ընծայել, իսկ երկրորդը՝ 32 էջ. առաջինի տարեկան բաժանորդագինը լինելու է 15 ֆրանկ կամ 6 ռուբլի, երկրորդինը՝ 12 ֆրանկ կամ 5 ռուբլի։ Լսում ենք նոյնպէս, որ մօտ ժամանակներս նոյն քաղաքում հրատարակվելու է և «Հորիզոն» անունով մի շաբաթաթերթ մի խումբ թարմ ուժերի ձեռքով։ Չը մոռանանք, որ արդէն նոյն քաղաքում և Կահիրէում արդէն կան 2—3 ուրիշ հրատարակութիւններ... Ահա ձեզ մի իսկական «embarras de richesse»... Եգիպտահայերը անցկացան բօլգարահայերից։

—

Պետերբուրգում նոյեմբերի 19-ին տիկին Կօմմիսսարժեվսկու թատրոնի բեմի վրա տեղի ունեցաւ չափազանց ճնշող, տխուր երևոյթ։ Խաղում էին Գօրկու «Дачники» պիէսը։ Դերասան Բլիւմէնտալ-Տամարինը խօսում էր խեղդված ու ցած ձայնով։ Հասարակութիւնից մի քանի անգամ բղաւեցին. «բա՛րձր, բա՛րձր»։ Այն ժամանակ դերասանը դիմեց հանդիսականներին. «դուք պահանջում էք, որ ես բարձր խօսեմ, բայց ես չեմ կարող», ասաց և հեծկլտալով վայր գլորվեց։ Վարագոյրն իջաւ. բեմից յայտարարեցին, որ Տամարինին կը փոխարինէ մէկ ուրիշը։ Հասարակութիւնից մի մարդ բղաւեց. «հարկաւոր չէ»։ Մի քանի րոպէ յետոյ յայտարարեցին բեմից, որ դերասան Բլիւմէնտալ-Տամարինը ծանր կերպով հիւանդացել է և որովհետև այդ բանը խիստ յուզել է նրա ընկերներին, ներկայացումը յետաձգվում է։ (Р. В.)։

—

Բագուի նահանգական վարչութեանը դիմում է եղել բժշկան Ի. Դադիանի և Լ. Մամուլայշվիլիի կողմից։ Դիմողները խնդրում են, որ վարչութիւնը հաստատէ Բաքւում հաստատվելիք վրաց բարեգործական ընկերութեան կանոնադրութիւնը, որի նպատակն է Բագւում և նրա շրջականերում եղած աղքատ վրացիներին նիւթական աջակցութիւն հասցնելը։

—

Կիեվից հեռագրում են «Р. В.» լրագրին, որ գեներալ-նահանգապետը կարգադրել է անյապաղ դադարեցնել հիւրանոցների գիշերային յանկարծակի խուզարկութիւնները, որոնց նը-

գէտ, բայց խորամանկ մարդ։ Մինչև այժմ մեր հոգևոր իշխանութիւնը չը կարողացաւ սանձել դրան։ Այժմ նա իր կուսակիցներով ատի է կանգնել և ուզում է իր որդուն իր տեղը քահանայացնել, այդ պաշտօնը դարձնել ժառանգական սինեկուրա։ Քահանայացուն ունի դպրանոցի Դ-րդ դասարանի վկայական, այսինքն, ս. Սինօդի հրահանգով, գիւղում քահանայանալու իրաւունք. սակայն մի կողմ թողնելով այն, որ նա եկեղեցական ոչ մի պատրաստութիւն չունի, պէտք է ասենք, որ մեր թէ քաղաքում և թէ գիւղերում խիստ շատ են ճեմարանաւարտ և դպրոցաւարտ երիտասարդներ, ուստի և պէտք է խստիւ պահանջել, որ քահանայացուները լինեն շրջանաւարտ։

Մի այդպիսի թերուս էլ գլուխ է բարձրացրել Նոխիթեւում, ուր տեղի քահանան—մի պարկեշտ և գործունեայ երիտասարդ, հազիւ է կառավարվում։ Այդ թեկնածուի բարեկամները դեռ անցեալ տարի հազար ու մի խնդիրներով ու սպառնալիքներով աջողեցրին նրան շտատի մէջ մտցնել, տիրացու դարձնել խոստանալով, որ մինչև 10 տ. քահանայացման խնդիր չեն յարուցանել։ Հոգևոր իշխանութեան պարտականութիւնն է խստիւ սանձել այդ սանձարձակներին։

—Մեր հարևան Տագանրոգ քաղաքի փառաւոր ու սիրուն եկեղեցու շէնքը պատրաստ է, բայց դեռ չէ օծված փողի պակասութեան պատճառով. սակայն մէջը ժամ էլ են ասում, պսակ էլ են կատարում։ Կարծում ենք, որ լաւ կը լինի օծել եկեղեցին՝ առանց սպասելու, թէ երբ է փող հաւաքվելու։

—Սովորութիւն է, որ ամենայն տարի Նիժնի տօնավաճառը գնացող հայերին հովուելու համար, Աստրախանի թեմից ուղարկում են երկու քահանայ, իսկ մէկն էլ այստեղից։ Մինչ առաջին քահանաներն իրանց պաշտօնը կատարելով՝ բաւականանում են այն տուրքով, որ տեղի հայերից կազմված յանձնաժողովն է հաւաքում, Նախիջևանի քահանան մուրացկան է և որսորդի նման ընկնում է դռնէ դուռ, հիւրանոցներ և փող հաւաքում։ Այդ բանի դէմ բողոքել էր Աստրախանի թեմի առաջնորդ Արիստակէս եպիսկոպոսը մեր թեմակալ Ներսէս արքեպիսկոպոսին։ Վերջինս կարգադրել է վերջ տալ այդ ադեղ սովորութեան։ Վ՛երջապէս։

—Այժմ մեր քաղաքի վեց եկեղեցիներից երկուսը կանոնաւոր քառաձայն խումբ ունեն, մէկը ս. Լուսաւորիչ աւագ եկեղեցին և միւսը ս. Գէորգ, մեր ամենայետընկած եկեղեցիներից մէկը, որը սակայն երիտասարդ եռանդուն Մկրտիչ քահ. Տէր Յակոբեանի շնորհիւ նշանաւոր դեր է խաղում և ամբողջ Ռոստովի հայերի ծխական եկեղեցին է դարձել՝ այդ քաղաքի սահմանին կից լինելու պատճառով։

Անցեալները «Մշակում» առաջարկութիւն կար Ռոստովում մի եկեղեցի շինելու մասին։ Ի՞նչ աւելորդ առաջարկութիւն.—Ռոստովը և Նախիջևանը իրարից բաժանվում են միմիայն մի նեղ փողոցով, և այդ փողոցի վրա է գտնվում ս. Գէորգ եկեղեցին, որի խումբն էլ հէնց մեծ մասամբ Ռոստովի հայերի նպաստով է պահպանվում։ Երբ այսքան մօտ է եկեղեցին, երբ, մանաւանդ, երկու քաղաքները իրար հետ միանում են էլէքտրաքաշով, ի՞նչ հարկաւորութիւն կայ նոր եկեղեցու, նոր աւելորդ ծախսերի։ Նախիջևանցոց որդիքն ու աղջիկերքը գնում են Ռոստով ուսանելու, իսկ ռոստովցիներինը՝ Նախիջևան։ Եթէ փոքրերի համար ոչ մի դժուարութիւն չը կայ ամենայն օր մէկ քաղաքից միւսը գնալու և յետ դառնալու, ի՞նչ դժուարութիւն կայ մեծերի համար շաբաթը մի անգամ ս. Գէորգ գնալու։

Տեղիս բարեգործական ընկերութիւնը լուռ ու մունջ շարունակում է գործել։ Վերջապէս այդ ընկերութիւնն էլ սկսեց առանց աղմուկի, բայց շատ օգտակար գործեր տեսնել՝ գրական, մանկավարժական և մարդասիրական ճիւղերում։ Ցանկալի էր, որ ամեն մի հայ անդամ գրվէր այդ չափազանց օգտակար ընկերութեան։

Գ. Գէորգ Զուրաբի նախաձեռնութեամբ շուտով կը ներկայացվեն մի շարք հայերէն պիեսներ՝ բարեգործական նպատակներով։ Պէտք է հաւատալ, որ հայ հասարակութիւնն անտարբեր չի լինի։ Անցեալ տարվայ էժանագին ներկայացումները մեծ աջողութիւն ունէին. ցանկալի էր, որ նոյն ներկայացումները շարունակվէին նաև այս տարի։

Քաղաքային ընտրութիւններ են լինելու։ Քաղաքագլխի հարցը զբաղեցնում է շատերին։ Ներկայ քաղաքագլուխ Պալապանեանից խիստ դժգոհ լինելու շատ պատճառներ կան և, հաւանօրէն, նրան այլ ևս չեն ընտրիլ։ Բայց ո՞վ է նրա տեղը բռնելու։ Երևակայեցէք, որ մարդ չը կայ։ Հաւանական են համարում պ. Խօջայեանցին, բայց դա էլ—կամքի կատարեալ բացակայութիւն է ներկայացնում և ընկնում է սրա-նրա ազդեցութեան տակ... Ինչի՞ չը գործել մեր երիտասարդ և օգտակար ոյժերին կանդիդատ ներկայացնելու. իսկ այդպիսի ոյժեր ունենք—ահա պ.պ. Գր. Չալխուշեան, Մ. Բերբերեան և այլք։ Բայց մեր ադայական թայֆան կարող չէ հաշտվել երիտասարդ ոյժի հետ. նրան հարկաւոր են Պալապաններ, բռնակալներ.—այդպիսի ռէժիմի տակ են մեծացել։

Հին. ծանօթ

պատակն է ստուգել հրէաների կիւբում բնակվելու իրաւունքները։

—

Լուբերին նայելով, ասում է «Р. В.» լրագրի Պետերբուրգի թղթակիցը, ներքին գործերի մինիստրութեան մէջ, արդարադատութեան մինիստութեան ներկայացուցիչների մասնակցութեամբ, մօտ օրերս կը սկսվի վարչական աքսորի մասին գոյութիւն ունեցող կանոնների վերաքննութիւնը։

—

Ներքին գործերի մինիստրն ընդունել է սիօնիստների պատգամաւորներին և յայտնել, որ ինքը ուշք կը դարձնէ նրանց գործունէութեան վրա։ Ի միջի այլոց մինիստրը յայտնել է նրանց, որ յայտնեն իրանց ընկերներին, թէ այսուհետև կարող են ազատ գործել. նրանց գործունէութիւնն այսուհետև արգելքների չի հանդիպի։ (Р. В.)

—

Խարկովի «Губ. ВѢд.» պաշտօնական լրագիրը հաղորդում է, որ Խարկովի նահանգապետը 7 հոգու, որոնցից 2 ը բժիշկ, 15 օրով բանտարկութեան է ենթարկել, որովհետև դըրանք խախտել էին հաւաքումները և ժողովներն արգելելու մասին եղած օրէնքը, այսինքն հակառակ օրէնքի՝ ժողովներ էին արել առանց իշխանութիւնից թոյլտւութիւն ստանալու։

—

Մեզ խնդրում են տպել հետևեալը. «Ներկայ տարվայ հոկտեմբեր ամսի «Արարատ» պաշտօնական ամսագրի մէջ «Բացուածք Սինօդի օրագրութիւնից» բաժնի մէջ տպագրված է, որ Սինօդը օգոստոսի 20-ին թոյլ է տուել երկու պսակ լուծման չորրորդ աստիճանում, մին՝ Թիֆլիսեցի Սարգիս Փարսադանեանցի՝ Ազնիւ Աւետիսեանի հետ և միւսը՝ Թէլաւեցի Գասպար Փիրումեան Գօզիեանցի՝ Սաթենիկ Թաթուլեանցի հետ։ Ուրախալի է տեսնել այդ կարգադրութեան հրատարակումը պաշտօնապէս, որը կը ծառայէ այսուհետև որպէս հրահանգ այդ աստիճանում պսակվողների համար»։

—

ԵԿԱՏԵՐԻՆՈԴԱՐԻՑ մեզ գրում են. «Ամսիս 13-ին, շաբաթ երեկոյեան, տեղիս երկրորդ հասարակական ժողովարանի դահլիճում տեղի ունեցաւ Պետերբուրգի կօնսերվատորիայի ուսանող Ե. Բաղդասարեանի համերգը, որի համար մօտաւորապէս 50 հոգուց բաղկացած տեղական սիրողների խումբը պատրաստվում էր մօտ երկու ամիս։ Համերգի ծրագիրը կազմված էր ճոխ և բազմակողմանի, սակայն ինչ ինչ պատճառներով օրկեստր չը կար, չը նայելով՝ որ յիշված էր ծրագրում։ Օրկեստրի պակասը լրացնում էր դաշնամուրը և մէջ ընդ մէջ նրա ձայնակցութեամբ ջութակը, որի վրա վարպետօրէն նուագում էր տասներկու տարեկան պատանի Մ. Քիրլեանը՝ տեղական յայտնի ջութակահար պ. Յ. Նազարեանի աշակերտը։ Խումբը գեղեցիկ կերպով երգեց հետևեալ երգերը՝ «Մեր հայրենիք», «Մի գեղեցիկ պարզ գիշեր էր», «Հէյ, բէգ», «Վարեագ» (ռուսերէն), «Բամբ որոտան», «Եար, եար», որի սկսվածքը շատ գեղեցիկ սօլօ երգեց օր. Բաստանջեանը, «Պանդուխտներ» և «Արտաւազդի մահը». բացի դրանցից և մի «համր երգ» (առանց բառերի)՝ երեակայութիւն Բաղդասարեանի, որ որքան տարօրինակ, այնքան էլ լաւ տպաւորութիւն թողեց հանդիսականների վրա։ Երգերից մի քանիսը հասարակութիւնը կրկնել տուեց։ Համերգին մասնակցում էին նաև՝ երգիչ Մ. Ջանպապեանը, որ երգեց Տատուրեանի «Մի լար բլբուլը» և Ռ. Պատկանեանի «Հազար երանի»-ն, և երգչուհի օր. Լ. Ի. Մարտէնը, որ երգեց Սէն-Սանսի «Սամսոն և Դալիլա» օպերայից մի կտոր և «Խրղճուկ ձի» Գլինկայի «Жизнь за Царя» յայտնի օպերայից։ Համերգին ներկայ էին բազմաթիւ հանդիսականներ ժողովրդի զանազան խաւերից. կային ռուսներ և մի քանի այլ օտարազգիներ։ Ընդհանուր մուտքը եղել է մօտ 400 ր.։ Համերգն ընդհանրապէս լաւ անցաւ և բարոյական զուարճութիւն պատճառեց հանդիսականներին, որոնք չը վլացան բուռն ծափերով վարձատրել համերգ կազմակերպողին և մասնակցողներին»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

Կարծիքներ բալտիական էսկադրայի մասին։ «Рус. ВѢд.» լրագիրը նպաստաւոր է համարում բալտիական կամ այժմ 2-րդ խաղաղովկիանեան կոչվող էսկադրայի դրութիւնը միայն այն դէպքում, եթէ Պորտ-Արտուրը դիմանայ մինչև նրա տեղ հասնելը և Պորտ-Արտուրում փակված էսկադրան պահպանէ իր ռազմական ընդունակութիւնը։ Այդպիսի դըրութեան մէջ ծովապետ Ռօժեստվենսկին պէտք է ամենից առաջ ձգտէ միանալ Պորտ-Արտուրեան էսկադրայի հետ, և ապա Վլադիվոստոկի նաւախմբի հետ, որպէս զի ընդհանուր ոյժերով մտնեն ծովապետ Տօգօի հետ վճռական կռուի մէջ, որից կախված կը լինի պատերազմի ելքը։ Ծովապետ Ռօժեստվենսկու պաշտօնը, անկասկած, շատ դժուարին է և այդ դէպքում։ Պորտ-Արտուրի հետ կանոնաւոր յարաբերութիւնների բացակայութիւնը թոյլ չի տալ ռուսաց ծովապետներին բանակցել միմեանց հետ և մի համաձայնութիւն կայացնել և ծովապետ Վիրէնը չէ կարող իմանալ թէ երբ պէտք է դուրս գայ ծովը՝ ծովապետ Ռօժեստվենսկուն դիմաւորելու, իսկ եթէ դուրս գայ ծովը՝ սպասելով բախտին, ծովապետ Վիրէնը կարող է վտանգվել նրանով, որ փոխանակ իրան օգնութեան սպասող նաւերին հանդիպելու, նա կը հանդիպէ թշնամու նաւերին։ Այդ բանը հնարաւոր է մանաւանդ այժմ, երբ Պորտ-Արտուրի առաջ կանգնած են միայն կրէյսէրները և ականնաւերը, իսկ Տօգօի գլխաւոր ոյժերը կանգնած են 90 մղոն հեռու Կվանտունի ափերից, ծովապետ Վիրէնը զրկված է հնարաւորութիւնից իմանալ, թէ երբ հեռացաւ պաշարող էսկադրան։ Որպէս զի մաս առ մաս չը ջարդվի, ծովապետ Ռօժեստվենսկին ուրիշ ընտրութիւն չունի, եթէ ոչ խուսափել կռուից ծովապետ Տօգօի էսկադրայի հետ և փորձել աննկատելի կերպով մտնել Պորտ Արտուրին։ Համարձակ մանեօվրի աջողութեան դէպքում, ծովապետ Ռօժեստվենսկին կարող է արդէն դուրս գալ Արտուրից ծովը և կռիւ որոնել Տօգօի էսկադրայի հետ։ Միաժամանակ Վլադիվոստոկի նաւախումբը պէտք է արդէն լինէ Դեղին ծովում, որի համար ծովապետ Իէսսէնը պէտք է դուրս գայ Վլադիվօստոկից մի քանի օր ծովապետ Ռօժեստվենսկու Արտուրից դուրս գալուց առաջ։

Անգլիայի գործնական չէզոքութիւնը։ Մենք արդէն գիտենք, որ Եապօնիան գանգատվում է, թէ Անգլիան չէ պահպանում չէզոքութիւնը ճշդիւ և անգլիացի առևտրականները ածուխ և այլ պաշար են հայթայթում ռուսաց նաւատորմին։ Այդ առիթով «Berl. Tageb.» լրագիրը նկատում է, որ եթէ ներկայումս որ և է մի պետութիւն ի չարն է գործ դրել պատերազմող կողմերին պաշարներ մատակարարելու գործը, դա—Անգլիան է։ Նրա մատակարարումները անգլիական ծաւալներով են կատարվում։ Անգլիան պատերազմող երկու կողմերին էլ հայթայթում է և նաւեր, և ածուխ և ռազմամթերք և պաշար։ Օրինակ, «Standard» լրագրին հաղորդում են Կարդիֆից, որ եապօնական կառավարութիւնը համաձայնութիւն է կայացրել Կարդիֆի երեք ֆիրմաների հետ՝ ածուխ հայթայթելու մասին։ Եապօնիան միանգամից 10,000 տօնն ածուխ է առել ամենալաւ ծովապետական հանքերից։ Իսկ Անգլիան նաւեր է ուղարկում Շանխայ և Եապօնիա։ (Нов.)

Երբ են սկսվելու վճռական գործողութիւնները։ «Р. Л.» լրագրին հեռագրում են Պարիզից, որ պատերազմի բեմից պատերազմական թղթակիցները հեռագրում են, թէ ռուսաց զօրքերի գլխաւոր հրամանատարը մտադիր է դեռ չը սկսել վճռական գործողութիւններ Շախէ գետի վրա և սպասել Գրիպպենբերգ և Կաուլբարս գեներալների գալստեան, երբ սրանք կը մտնեն իրանց յանձնված բանակների հրամանատարութեան պաշտօնի մէջ. այդ պատճառով միայն 3—4 շաբաթից յետոյ կարելի է սպասել խոշոր դէպքերի մանջուրական պատերազմական բեմի վրա։

Պատերազմական բեմի այժմեան վիճակը։ Կոմս Ռէյխարդ Ֆօն-Պֆէյլ մի յօդուած է տպել «Р. Л.» լրագրի մէջ պատերազմական բեմի այժմեան վիճակի մասին։ Նա ասում է, թէ ռուսները և եապօնացիները, ըստ երևոյթին, այնքան զօրեղ արուեստական ամրութիւններ են կառուցել, որ դաշտային թնդանօթները անկարող են նրանց վնաս հասցնել և դրա համար պէտք է դիմել ծանր պաշարողական թնդանօթների գործողութեան։ Դրանից հետևում է, թէ ով որ առաջինը վճռէ նախայարձակ լինել—լինեն դրանք ռուսները թէ եապօնացիները—նա ստիպված պէտք է լինի շտուրմի ենթարկել թշնամու դիրքերը, որոնք թէև այնքան էլ զօրեղ չեն, ինչպէս պորտարտուրեանը, բայց ամեն մինը կարող է հեշտութեամբ երևակայել, թէ որքան արիւնահեղ պէտք է լինէ առաջիկայ ճակատամարտը։ Բացի ամրութիւնների արտակարգ ոյժից, որոնք կառուցել են երկու բանակները, պէտք է ի նկատի ունենալ և այն, թէ ինչ բան կայ նըրանց ետևում, ինչպէս են տեղաւորված զօրքերը, ուր—թևերի կամ կենտրոնի վրա—կենտրոնացած է նրանց ամենամեծ քանակութիւնը պաշտպանութեան համար և ուր իսկապէս գտնվում են ամենաթոյլ կէտերը։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

[illegible]

23 նոյեմբերի

ԿԱԶԱՆ, 24 նոյեմբերի։ Կազանի ժուժկալութեան ընկերութիւնը որոշեց զիջել ժամանակաւորապէս իր բնակարանը ձրիաբար 200 հոգու և դէպի Հեռաւոր Արևելք անցնող պահեստի զինուորների համար։

ՏՕԿԻՕ, 24 նոյեմբերի։ (Րէյտէր)։ Եապօնական ծովային արտիլլերիայի հրամանատարը հեռագրում է. «Երէկ ես բարձրացայ դիտելու համար 203 մէտրանոց բլուրը, իսկ այսօր դիտողութիւն կատարեցի Շուշինի մօտ գտնված բլրից՝ երէկվայ ռմբակոծութեան հետևանքները պարզելու համար։ Մենք ամեն օր, սկըսած նոյեմբերի 19-ից, ռմբակոծում ենք նաւատորմը, որ խարիսխ ունի գցած Բէյշանից դէպի հարաւ։ Այդ դիրքից կարելի էր տեսնել միայն «Պօբէդայի», «Րէտվիզանի» և «Պալլադայի» միայն բարձր առագաստները, և խողովակները, բայց հաշուել նաւերի քանակութիւնը չէր կարելի։ Նաւերի վրա գտնվող մեր ծովային բատարէաների ռումբերը դիպչում էին ռուսական նաւատորմին։ Այդ երևում էր նաւատորմի կանգնելու տեղի վրա եղած պայթիւններից։ Եւ որովհետև ռուսական նաւերը գտնվում էին բլուրի պաշտպանութեան տակ, մենք չը կարողացանք ճշգապէս որոշել, թէ նրանցից որոնք են վնասվել։ Երէկվայ ռմբակոծութեան հետևանքները բարձրացնում են եապօնական զօրքերի ոգին, ցանկութիւն առաջացնելով կրկնապատկել ջանքերը»։

ՊԵՐԻՄ, 24 նոյեմբերի։ (Րէյտէր)։ «Կամչատկա» զրահանաւը Ջիբուտիից եկաւ ուտեստի պաշարով, ստուցով և ջրով և վաղը կը վերադառնայ Ջիբուտի։ Նա հերքում է այն զեկուցումը, թէ ռուսները ածուխ են վերցրել կղզիների վրա և ասում է, որ ռուսական բոլոր նաւերը ածուխ բեռնեցին Ջիբուտիում իրանց սեփական ածխանաւերից, իսկ մթերքները ստացին ափից։

ԲԵԼԳՐԱԴ, 24 նոյեմբերի։ Գրուիչին աջողվեց կազմակերպել կաբինետը հետևեալ անձերից. մինիստր-նախագահ—Գրուիչ, արտաքին գործերի—Պրօտիչ, ֆինանսների—Պաչու, լուսաւորութեան — Նիկոլիչ, զինուորական — Պուտնիկ և երկրագործութեան—Ռադովանովիչ։

ԼՈՆԴՈՆ։ (Րէյտէր)։ «Տայմս» հաղորդում է Ռուսաստանին ածուխ մատակարարելու մասին։ Օգոստոսին գնացին 10 շոգենաւ մինչև 60,000 տօնն բեռով, սեպտեմբերին—12 շոգենաւ 50,000 տօնն բեռով, հոկտեմբերին—16 շոգենաւեր 80,000 տօնն բեռով. նոյեմբերին—8 շոգենաւ 30,000 տօննով։ Օգոստոսին և սեպտեմբերին դուրս եկան համբուրգ-ամէրիկական ընկերութեան վարձած շոգենաւերը և միացան բալտիական էսկադրային։ Միաժամանակ դուրս եկան անգլիական շոգենաւեր ռուսների գնած ածուխով։ Շոգենաւերը որպէս թէ ճանապարհ ընկան դէպի Մանիլա և նրանց մի մասը աջողութեամբ հասաւ Վլադիվոստոկ։ Նըրանց մէջ միայն գերմանական մի շոգենաւ և վերջին երկու շաբաթվայ ընթացքում բեռնվող երկու շոգենաւեր գնում են իբր թէ Բատավիա։ Վերջին օրերի ընթացքում նոր պատուէրներ ստացվեցին, որոնց կատարումը կապահովէ ռուսական նաւատորմը ածուխով մինչև մարտը։ Գոյութիւն ունեն նոյնպէս գերմանական վաճառականների պայմանները Հարաւային Վալլիսի հանքերի հետ։

ՍՏՕԿՀՈԼՄ, 24 նոյեմբերի։ Ընդունվեց արտաքին գործերի մինիստր Լագերհէյմի հրաժարականը։

ՄՈՒԿԴԷՆ, 24 նոյեմբերի։ (Րէյտէր)։ Երէկ Պուտիլովեան բլրագագաթի և երկաթուղու վրա տեղի ունէր կատաղի թնդանօթաձգութիւն, որը անսովոր լարման հասաւ կէսօրից յետոյ երեք և հինգ ժամերի միջև։ Մինչև այժմ երբէք լսված չէր մի այդքան սարսափելի բան, բացի միայն Պորտ-Արտուրի մօտ եղած թնդանօթաձգութիւնից։ Դա բացատրվում է նրանով, որ անդադար պաշարողական նոր թնդանօթներ են գալիս, որոնք կարծես բոլորն էլ փորձում էին։ Երկու շաբաթ է լուր է պտտում, որ եապօնացիները շուտով յարձակումն են սկսելու։ Երէկ ընդհանուր տպաւորութեան համեմատ ռմբակոծութիւնը ցոյց էր տալիս, որ մօտ է եապօնական յարձակումը։ Եկաւ առաջին ձիւնը։

ՏԱՆԺԷՐ, 24 նոյեմբերի։ (Րէյտէր)։ «Դընէպր», «Օկէան» և երկու հակա-ականանաւեր գնացին դէպի Արևելք։ Այստեղ այլ ևս ռուսական նաւեր չը կան։

ԿԱԼԱԴԱ, 24 նոյեմբերի։ (Րէյտէր)։ Եկաւ «Իզումրուդ» կրէյսէրը։

ՏՕԿԻՕ, 24 նոյեմբերի։ (Րէյտէր)։ Եապօնացիների կատարած կատաղի ռմբակոծութիւնը 203 մետրանոց բլրից հարկադրեց նոյեմբերի 23-ին ռուսներին մաքրել Ակազակա բլուրը։ Եապօնացիները գրաւեցին ամբողջ մարտկոցը, դուրս մղելով ռուսներին և գրաւեցին բարձունքը և բլուրը Սանլիշանից դէպի հիւսիս։

25 նոյեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Օրէնքների դեպարտամենտի նախագահ սենատոր Ֆրժուրին և պետական խորհրդի անդամ սենատոր Զրեվինսկուն հրամայված է լինել Հեռաւոր Արևելքի առանձին կօմիտէտի անդամներ։

ԿԱՆԼՕԼՕՍԱՆ, 24 նոյեմբերի։ (Րէյտէր)։ Ռուսաց արևելեան բանակի գլխաւոր բանակատեղին։ Րէնենկամպֆի զօրախմբի և եապօնացիների մէջ տեղի ունեցած կռւից յետոյ, ճակատամարտերը դադարեցին։ Ռուսները ամբողջ ժամանակ հրաձգում են եապօնացիներին խոշոր չափանի թնդանօթներից, որոնք դրված են Պուտիլովի բլրի վրա։ Լինշինպու գիւղում մի քանի երիտասարդ օֆիցէրներ կազմակերպում են ամեն գիշեր կամաւորական խմբեր և անցնում են եապօնական տեղաւորման գիծը, պայթեցնելու համար այն տները, ուր ապրում են եապօնացիները և պատճառելու համար նրանց ուրիշ վնասներ։ Այդ գիշերային արշաւանքները, ի հարկէ, շատ վտանգաւոր են, բայց նրանք եապօնացիներին շատ անհանգստութիւն են պատճառում։ Րէնենկամպֆի վրա յարձակվող եապօնական զօրախումբը, թւով շատ պակաս էր ռուսներից։ Ռուսաց հեծելազօրքը եռանդով հալածեց եապօնացիներին և վերցրեց շատ հրացաններ ու 100 գերի, որոնք վատ էին հագնված և նեղվում էին ցրտից։ Վերջին կռւից յետոյ եապօնացիները թողեցին պատերազմի դաշտի վրա շատ վիրաւորներ, ինչպէս և չը թաղված մարմիններ, որ հակառակ է նրանց սովորութեան։ Անհաւանական է թւում, որ թշնամական գործողութիւնները սկսվեն երկար ժամանակամիջոցից յետոյ։ Գետերը սառել են, փոխադրութիւնները կարելի է տանել ձմեռով, սառուցի վրայով, հաւանօրէն, մի շաբաթից յետոյ։

ԲՐԵՄԵՆ, 24 նոյեմբերի։ Նազասակիից եկած հեռագրի համաձայն, այստեղ է հասել մի զրահաւոր շոգենաւ, որով հայրենիք են ուղարկվել Ռուսաստանից քշված 300 եապօնացիներ։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ, 24 նոյեմբերի։ (Րէյտէր)։ Ծովապետ Դէվիսը, որ ներկայացուցիչն է Միացեալ Նահանգների միջազգային յանձնաժողովի մէջ Հիւսիսային ծովի դէպքի մասին, կը մեկնի Նիւ-Եօրկից Պարիզ նոյեմբերի 27-ին։

ԼՈՆԴՈՆ, 25 նոյեմբերի։ (Րէյտէր։ Պաշտօնապէս հաղորդում են հետևեալ նշանակումների մասին Հիւսիսային ծովում տեղի ունեցած դէպքի մասին յանձնաժողովի առիթով. փոխծովապետ Լիւյս Բօմօն նշանակված է յանձնաժողովի բրիտանական անդամ, Էդվարդ Ֆրէյ, նախկին լօրդ-դատաւոր—վճռաջինջ ատեանի։ Հիւգն Օ՛ Բերն՝ բրիտանական գործակալ։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Պաշտօնապէս։ Գեներալ լէյտենանտ Սախարօվի հեռագիրը գլխաւոր շտաբին 1904 թ. նոյեմբերի 24-ին։ «Պատերազմական ընդհարումների մասին նոյեմբերի 24-ին զեկուցումներ չեն ստացվել»։

ՍՕՖԻԱ։ Բօլգարական հեռագրական գործակալութիւնը տալիս է յոյն չէտնիկների գործած կոտորածների մանրամասնութիւնները։ Զօլօնիչում վերջին ժամանակներս երևացին յոյն չէտաներ, որոնց հաւաքում են ամեն ազգերի վարձկաններից, գլխաւորապէս թիւրքերից, որոնք հագուստ և ուտեստ ստանում են այն միջոցներից, որ տալիս են Աթէնքի կօմիտէտը, յոյն եպիսկոպոսը և հիւպատոսը։ Չէտնիկները ռոճիկ են ստանում ամսական 70 ֆրանկ։ Յոյն չէտաները ամենևին չեն հալա-

ծում բուլղարական ապստամբներին, այլ մակեդոնական քաղաքներում և գիւղերում յարձակւում են մինչև անգամ անմեղ բուլղարների վրայ, որոնք սպանւում են հազարներով յանցաւոր պատերազմոց պատճառով։ Այդ տեսակ էր և յարձակումը, հարաւային Ինձերի ժամանակ, սելոնիկայի բուլղար Տրիֆոն Գորկովի վրայ, որ հաւաքւել էին բուլղարական աշխատաւոր ընտանիքները և մի քանի Թեւրքեր։ Երեկոյեան ժամը 10-ին 70 հոգուց բաղկացած յոյն չետան ներս խուժեց, փակեց ելքերը և սկսեց կոտորած, հրացաններից խփելով և գործելով սուրիններով. այդ ժամանակ սպանվեցին 13 հոգի, որոնց մէջ նորապսակը, նրա ծերունի հայրը, ամուսնաւոր տարեկան մի տղայ, տասը տարեկան մի աղջիկ և մի ծեր մուսուլման։ ...

ՄՈՆԱՍՏԻՐ, 25 նոյեմբերի («Ռեչեր»)։ Ռուսաց «Ազատութիւն» կոմիտէն մտաւ հաւաքոնց և վերցրեց ամբողջ պաշար։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Բ. Նաւասարդեան
տեղափոխվելով Թիֆլիսից ՌՈՍՏՕՎ
Հիւանդներին ընդունում է 11—12 ժ. առ. և 7—8 ժ. երեկոյեան։
Б. Садовая, 136, д. Бакалова.
(ո. կ. ե. հ.) 60—100

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Տ. ԳԷՈՐԳ-ԲԷԳԵԱՆ
ԱՉՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Ընդունելութիւն ամեն օր.
Առաւօտեան ժամի 9-ից մինչև 12
Երեկոյեան » 5-ից մինչև 7
Վելիամինովսկայա փողոց № 8։ (ե.ո.) 44—100

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Ս. Գ. ՇԵՐՄԱԶԱՆԵԱՆՑ
Ընդունում է հիւանդներ (բժշկութիւն, պլոմբ և արհեստական ատամներ շինել)։
Առաւօտեան 9—2
Երեկոյեան 4—7
Վանքի Մեծ փող. տուն Մարտիրոսեանի։
(կ. չ.) 25—100

I
Յովհ. Արաբաջեանի
ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒ
ա., բ. և գ. տարի
Դիմել Ալեքսանդրոպոլ հասցէով՝ Александрополь, M-lle Странуйшѣ Арабаджіанцъ.
II
Ցովհաննէս Արաբաջեանի Նոր հասցէն՝
Ростовъ н/д., Уголь Пушкинской ул. и Большого проспекта д. № 152 Оболешевой.
չ. չ. 6—10

Լոյս տեսաւ
«ԿԱՐԳ. ԱՍՏՈՒԱԾՊԱՇՏՈՒԹԵԱՆ»
Դասագիրքը, հինգերորդ տպագրութեամբ
աշխ. Գիւտ ա. ք. Աղանեանի
Գինն է 50 կոպէկ։
Պահեստը գտնվում է Կենտրոնական գրավաճառանոցում։ չ. 8—10

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ
Զեմպերկովիլի կայսերական թատրոնների արտիստ Լ. Դ. Յավորսկի
Այսօր, ուրբաթ, նոյեմբերի 26-ին, մասնակցութեամբ Դեմսկի, ... ներկայացվելու է
ՆԵՐՈՆ
օպեր. 4 գործ. 6 պատկ., երաժ. Ռուբինշտէյնի
Սկիզբը երեկոյեան ժամը 8-ին։
Վաղը, շաբաթ, նոյեմբերի 27-ին 7 րդ գալա ներկայացում. կը ներկայացվի ԲՈՐԻՍ ԳՕԴՈՒՆՕՎ, օպեր. 4 գործ., երաժ. Մուսորգսկիի։ Կիրակի, նոյեմբերի 28 ին, ցերեկը ... կը ներկայացվի 1 ՖԵՆԵԼԼԱ օպեր. 4 գործ. երաժ. Օբերի։ II ԱԼԵՕ, օպերա 1 գործ., երաժ. Ռոֆմանինովի։ Պատրաստվում են ներկայացնելու ՄԱՆՍՈՆ ԼԵՍԿՕ, օպեր. 1 գործ. երաժ. Կիւի. ՄԱՆՕՆ, օպեր. 5 գործ. երաժ. Մասսնէի։
1—1 Կառավարիչ՝ Ի. Ա. Գէլէր

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ
Ուրբաթ, նոյեմբերի 26-ին
Վրաց դրամատիկական խումբը Անդամների, կանդիդատների և նրանց ընտանիքի համար
կը ներկայացնէ
Անէրը զօքանչից վատ է
կոմ. 3 գործ. Վ. Գունիա
Տեղերի գները 30 կոպ. մինչև 1 ռուբլի։
Սկիզբը երեկոյեան ժամը $8^1/_2$ ին
Հերթական ռեժիսոր Կ. Մեսխի

Ի. Եա. Դոկտոր Ղուկիասեան
Մասնագէտ վեներական, սիֆիլիտական, կաշուի և ջղային հիւանդութիւնների։ Բժշկում է ջղային թուլութիւնը էլէկտրականութեամբ։ Ընդունելութիւնը 9—12 ժ. և 5—8 ժամ երեկոյեան, Միխայլովսկի պրոսպէկտ. № 149։
(չ. կ.) 1—4

ԾԱԽՎՈՒՄ Է
բուրդ գզելու մեքենայ. հասցէն՝ Պեսկովսկի փողոցի և Դեսիմոնովսկի հրապարակի անկիւնը, տուն Թայիրեանի։ Գնի մասին տեղեկանալ այնտեղ։ ո. կ. ե, 1—3

ԿԻՆ ԲԺԻՇԿ Ս. Զ. ՄԻՐԶՈՅԵԱՆ
ԱՉՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Ընդունելութիւն ամեն օր, ժ. 2—3 և 5—7 երեկոյեան, իսկ տօն օրերին առաւօտեան ժամը 10—11. Սոլոլակի փող. № 6.
(ա. օ.) 6—50

Թարգմանել եմ և արդէն Բոյլապված է լուսոյս.
Վ. Վ. ՎՐՕՍՈՎՕԳՕՎԻ
ԿԵՆԴԱՆԻ ԴՈՒՌ
4 գործողութեամբ պիեսը։
Մն. Գուլազեան

Կենտրոնական
գրավաճառանոցում, Թիֆլիս, վաճառւում են հետևեալ գրքերը.
Պապեենեան Ռ. Ընտիր երկասիրութ. հատոր երրորդ, գ. 1 ր. փառակազմ 1 60
Եղիշէ, Պատմութ. Վարդանանց բատ անձնագրի օրինակի քննիր ... գ. 20 կ. փառակազմ . . — 50
Փափազեան, փառք, գ. 1 ր. 50 կ. փառակազմ 2 ր. 25 կ. և հատ. կազմով 1 90
» Եսիմա, գ. 1 ր. փառակազմ 1 50
Անտոնեան, Լաւեթիւնը, վէպ . . — 60
Աղա Լեզրի, Բանաստեղծութ. պրակ II — 30
Թումանեան Յովհ., Մասունքի Դաւիթ I — 15
» » Անուշ . II — 15
» » Լեգենդներ III — 15
Շանթ, Երգեր . . . IV — 15
» Լեռան աղջիկը . . V — 15
(ո.) 1—2

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Ս. Ա. Մտեփանեան
Ընդունում է առաւօտեան 9—2 և 5-7, Վելեամինովսկայեա փ. № 8.
ա. օ. 11—100

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Գ. Ե. ՀԱԽՎԵՐԴԵԱՆ
Մասնագէտ միզային և սիֆիլիսիքական հիւանդութիւնների,—ընդունում է հիւանդներին առաւօտեան 12 ժ.—1 ժ. երեկոյեան, 6. ժ.—9 ժ.։ Կուկիա, Սեմեօնովսկայեա փ. № 20.
(ո. կ. ե.) 27—30

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ
№ 1 ՄԱՀՈՒԿ-ՄԵՍՐՈՊԵԱՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ № 1
ԼԷՕ
Ս. ՄԵՍՐՈՊ
Հրատարակութիւն Ա. Փորոսեանի
էջ 336
Գինն է 75 կոպ. (2 ֆր.) ճանապարհած. 1 ր. (2 ֆր. 50 սանտ.)։
Վերադիր վճարով ստանալու համար ուղարկելու է 25 կոպ. նամականիշ։
Կարելի է ստանալ՝ Թիֆլիս, «Գուտենբերգ» գրավաճառանոցից և Մոսկվա, Աւետ սարկաւագ Սիմէօնեանից։
(Армянскій пер., домъ армянской церкви) 10—10

ԿԱՊՍՈՒԼՆԵՐ ՄԱՏԻԿՕԻ
(Capsules au Matico)
ԳՐԻՄՕ ԵՒ ԸՆԿ. ԴԵՂԱԳՈՐԾՆԵՐԻ
Թոյլ է տրված Ռուսաստանում։
Աջողութեամբ գործ է ածվում հոնորէի բժշկութեան ժամանակ, երբեք չը յոգնեցնելով ստամոքսը, ինչպէս այդ լինում է, երբ գործ է ածվում Կապայբալզամը հեղուկ ձեւով։
Парижъ, 8, Rue Vivienne և գլխաւոր դեղատներում։
(12 և 19) 14—20

Բաղուսայ բաժանմունքում «Պարապետի վրայ»
Եղբայրք ՄԷԼԻՔ-ՄԱՐՈՒԹԵԱՆՑՆԵՐԻ
խանութում ստացված է մեծ քանակութեամբ ընծաների համար շքեղ արկղներ, երեխայի մկրտութեան համար զարդարված շապիկներ, պսակի սարքեր, ֆաչաներ, ծաղիկներ, մոմեր և այլն։ Կանանց գլխի սարքեր, աղուխներ, չեխլաներ, հաշեաներ։ Նորոյնակ ստացված են ձեռովայ տաք ապրանքներ։ Դրսի պատուէրները կատարվում են ճշտութեամբ։
(կ. չ.) 21—30

1865. Մոսկվա 1870. Ս.-Պետեր. 1882. Մոսկվա 1896. Նիժնի-Նովգ.
ԿՐԿՆԱԿՕՃԻԿՆԵՐԻ
եւ տրիկ ունտինե գործուածքների համար
ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ պարգեւ
(CRAND-PRIX)
ՓԱՐԻԶԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԻՍՈՒՄ
արժանացաւ Ռուսաստանի համար
ՄԻՄԻԱՅՆ
ՈՒՏԻՆՈՑԻՆՆԵՐԻ
ԱՐԴԻՒՆԱԲԵՐՈՒԹԵԱՆ
ՌՈՒՍ-ԱՄԵՐԻԿԱՆ
ընկերութիւնը Ս. Պետերբուրգում, որ հիմնված է 1860 թւին։
Աղերսում է ուշիւ ունել կրկնակօշիկ գնած ժամանակ ուշք դարձնել նրանց դրօշմանիշի վրայ, մանաւանդ ընկերութեան հիմնարկութեան թւականի վրայ—„1860" և „С.-ПЕТЕРБУРГЪ" բառերի վրայ կարմիր եռանկիւնու մէջ (գործարանի դրօշմանիշը)։
Մեծ քանակութեամբ վաճառում է
„ՆԷՕՊՕԼԴ ՆԷՑՏԷԼԼԷՐԻ"
Ակսիոնական Տունը
Ս. Պետերբուրգում, Մոսկվայում, Ռիգայում, Օդեսսայում, Եկատերինբուրգում, Ռոստովում (Դոնի վրայ), Խարկովում, Կիեւում, Տաշկենդում և
ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ 19—80